

Suport metodologic pentru formatori

Partea I

Glosar

Învățare – proces de dobândire a cunoștințelor, abilităților prin studiu individual sau fiind învățat de cineva

Rezultat: noi cunoștințe, noi abilități, noi atitudini

Instruire – procesul care creează contextul, mediul favorabil pentru învățare

Rezultat: noi cunoștințe, noi abilități, noi atitudini

48

Introducere în metodologie

- 1. Specificul instruirii adulților**
- 2. Metodele de instruire a adulților**
- 3. Activitatea/Sesiunea de instruire**

44

1. SPECIFICUL INSTRUIRII ADULȚILOR

Specificul instruirii adulților

- 1) **Particularitățile învățării adulților**
- 2) **Modelul de învățare din experiență**
- 3) **Stiluri de învățare**

46

Procesul de instruire a personalului din autoritatea publică trebuie să fie abordat prin prisma mai multor principii, particularități și stiluri individuale de învățare a adulților.

1) Particularitățile învățării adulților

Orientare către propria persoană – adulții raportează instruirea la sistemul lor de valori. Fiecare adult posedă anumite cunoștințe, anumită experiență socială și profesională, are anumite atitudini conștiente față de diferite lucruri. De aceea, în procesul instruirii, el acceptă mai ușor ceea de ce are nevoie pentru activitatea sa.

Participare activă – adulții sunt foarte receptivi la instruirea care are legătură cu problemele lor zilnice, ei încep să învețe în momentul în care observă în mod evident necesitatea unei schimbări. Adulții sunt interesați și se implică activ, dacă consideră că le este util ceea ce li se propune în instruire; de obicei, ei nu acceptă instruirea formală, pasivă.

Validare a informațiilor – adulții au tendința să aibă puncte de vedere fixe, șablonare în anumite cazuri, ceea ce îi face sceptici vizavi de noi modalități de gândire și noi comportamente propuse în instruire. De obicei, ei nu primesc credul informația nouă, ei o validează: o verifică, o trec prin sine – prin cunoștințele, experiența, gândirea, standardele sale. Ei meditează asupra informației recepționate și, drept rezultat, o acceptă sau o resping.

Necesitate redusă în acordarea suportului – adulții nu necesită permanent sprijin: ei decid când și ce lucruri trebuie să-și noteze, poartă responsabilitate pentru ceea ce au învățat și, ca rezultat – ce au înțeles și ce au aplicat în activitatea sa profesională.

Colaborare – adulții învață prin reflecție asupra propriilor experiențe și asupra experiențelor altora. Adulții, de regulă, doresc să facă ceva împreună cu cineva, să soluționeze diverse probleme, să afle, să cunoască experiența altora etc. și, de aceea, ei învață mai bine într-un mediu în care pot colabora cu alte persoane.

La planificarea și realizarea activităților de instruire, trebuie luate în considerare și următoarele *aspecte specifice ale învățării adulților*:

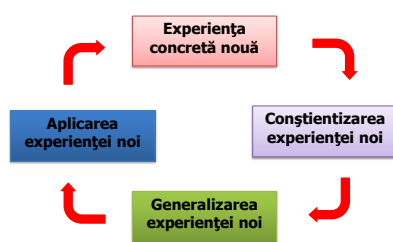
- Adulții contribuie la activitatea de învățare cu propria lor experiență de viață.
- Adulții obțin rezultate când li se respectă și li se sprijină independența.
- La adulți învățarea are tendința de a se concentra pe probleme, și nu pe subiecte, fiind mai mult practică, decât teoretică.
- Adulții învață făcând.
- Eficiența învățării la adulți depinde de claritatea cerințelor și așteptărilor.
- Adulții învață cel mai bine când sunt abordați la nivelul lor curent de înțelegere și competență.
- Adulții rețin mai curând concepte, decât fapte.
- La adulți învățarea nu este liniară.

2) Modelul de învățare a lui David Kolb

În procesul de învățare adulții se caracterizează nu numai prin particularități specifice, dar și prin stiluri individuale de învățare. Fiecare persoană are un stil propriu de asimilare și de prelucrare a informațiilor, de comunicare cu alte persoane. Suntem diferiți și reacționăm diferit în situații identice. Unul învață mai bine când ascultă o prelegere, altul – când este implicat într-o activitate practică. În cadrul aceluiași grup pot fi identificate câteva persoane care preferă mai mult informația teoretică, câteva – care preferă jocurile, simulările unor situații reale, altora le sunt interesante doar lucrurile practice etc. Formatorii trebuie să cunoască și să țină cont de aceste lucruri, pentru a evita posibilele probleme în procesul de instruire.

Modelul de învățare prin experiență

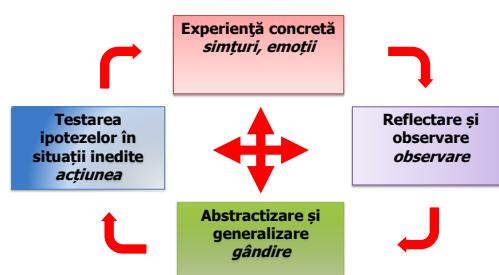
Modelul de învățare dezvoltat de **David Kolb** se bazează pe teoria învățării experiențiale, care descrie procesul de învățare ca un ciclu. Modelul se focusează pe felul în care oamenii percep și prelucrează informația:

51

Modelul de învățare prin experiență

Percepțiile și procesarea informațională influențează procesul de instruire și sunt buni indicatori ai preferințelor de învățare, chiar dacă uneori acestea pot varia în funcție de situație:

52

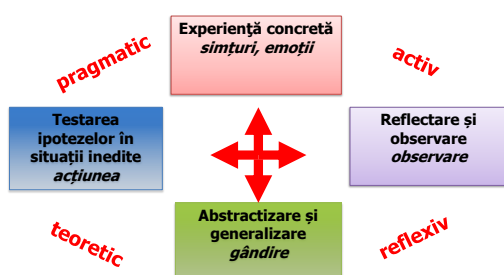
3) Stilurile de învățare

Înainte de a elabora teoria stilurilor de instruire, David Kolb a stabilit principiile acestora, conceptualizându-le ca un continuum, după cum urmează:

- Experiența concretă: a fi implicat într-o situație experiențială inedită.
- Observarea reflexivă: a observa pe alții sau a se observa pe sine însuși.
- Conceptualizarea abstractă: a crea teorii pentru a explica cele observate.
- Experimentarea activă: a utiliza teoriile pentru a soluționa probleme, a lua decizii.

Instruirea este concepută ca un proces ce decurge în patru etape, iar stilul de învățare este preferința pentru două etape "vecine":

Stiluri de învățare

Conform teoriei lui David Kolb, evidențiem patru stiluri de bază de învățare: stilul activ, stilul reflexiv, stilul teoretic, stilul pragmatic. În continuare sunt expuse caracteristicile generale ale fiecărui stil, preferințele de învățare pentru fiecare stil.

Conform teoriei lui David Kolb, evidențiem patru stiluri de bază de învățare: stilul activ, stilul reflexiv, stilul teoretic, stilul pragmatic. În continuare sunt expuse caracteristicile generale ale fiecărui stil, preferințele de învățare pentru fiecare stil.

Activii preferă activitățile care îi implică direct în experiențele noi. Le place tot ce este nou, sunt deschiși, entuziasmați și fără prejudecăți sau scepticism, sunt flexibili. Cel mai mult le place să se afle în vârtoarea evenimentelor, activităților, atenției celor din jur. Principiul lor de bază este: „Voi încerca orice măcar odată!”. Deoarece sunt foarte entuziasmați de tot ce este nou, de regulă, mai întâi acționează și apoi se gândesc la consecințe. Devin ineficienți și, practic, nu mai sunt interesați să învețe ceva, dacă în activitate nu mai este nimic nou sau nu este implicare directă, activă.

Reflexivii preferă să observe ceea ce se întâmplă în jur. De regulă, evită participarea imediată în realizarea sarcinilor pe care le dă formatorul: mai degrabă observă ce fac ceilalți dintr-o parte. În instruire le place să colecteze date, să le analizeze, să dea aprecieri. Înainte de a trage o concluzie, o cântăresc foarte bine. Principiul lor de bază este: „De șapte ori măsoară și o dată taie!”. Sarcinile care necesită multă gândire și analiză îi fac pe reflexivi să învețe ușor și cu mult interes. Spre deosebire de activi, nu le place să fie în centrul atenției, evenimentelor. Au un comportament pasiv și, chiar, retras. Pierd interesul față de activitatea de instruire atunci când sunt solicitați să joace roluri principale, să fie activi și energici, să gândească și să acționeze rapid. Sunt foarte eficienți în realizarea sarcinilor de evaluare, elaborare și completare de chestionare etc.

Teoreticii preferă să analizeze și să sintetizeze toate informațiile pentru a le transforma în teorii bine fundamentate logic. Lucrează cel mai bine la realizarea sarcinilor care țin de formulare, analiză, valorificare de principii, ipoteze, modele, reguli etc. Manifestă o gândire logică pronunțată, cu ușurință elaborează scheme logice, standarde etc. În procesul de învățare se bazează doar pe fapte și dovezi concrete. Sunt sceptici, nu acceptă oricare metode de instruire, mai ales cele interactive. Principiul lor de bază este: „Dacă este logic, este bun.” De regulă, ei pun întrebări de tipul: „Are sens?”, „Pe ce dovezi se bazează?”, „Care sunt ipotezele de bază?” etc.

Pragmaticii preferă experimentarea ideilor. Ei leagă orice lucru pe care îl învață de practica de fiecare zi. Le este interesant să învețe doar atunci când văd legătura dintre ceea ce învață și ceea ce pot aplica în viața de fiecare zi, ceea ce le poate aduce un beneficiu personal, un rezultat concret în

activitatea practică. Îi atrag foarte multe idei noi și pe toate doresc să le experimenteze imediat. Ei sunt persoanele cu un foarte puternic simț al realității, „cu picioarele pe pământ”, le place să rezolve probleme și să ia decizii practice. Principiul lor de bază este: „Dacă funcționează, înseamnă că este bun.” Se irită atunci când trebuie să asculte prelegeri teoretizate sau să facă lucruri care nu prea au aplicabilitate practică.

Este bine ca un formator să poată identifica stilul de învățare al fiecărui participant și să poată alege metodele de instruire adecvate pentru fiecare stil.

Preferințele de învățare a reprezentanților diferitor stiluri de învățare

Activii

Învăță cel mai bine din:	Învăță mai puțin din:	Activități care consolidează:
<ul style="list-style-type: none"> ▲ implicarea într-o sarcină care e incitantă; ▲ implicarea în activități scurte de genul "aici și acum"; ▲ situații de criză, dramatice etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ asumarea unui rol pasiv; ▼ asimilarea, analiza și interpretarea de date; ▼ angajarea în munca de unul singur. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ să facă ceva nou; ▪ să exerseze în inițierea de conversații; ▪ să-și fragmenteze ziua; ▪ să fie în atenția generală; ▪ să exerseze gânditul cu voce tare.

Reflexivii

Învăță cel mai bine din:	Învăță mai puțin din:	Activități care consolidează:
<ul style="list-style-type: none"> ▲ observarea și nu implicarea în evenimente; ▲ oferirea de analiză și observație; ▲ anticiparea acțiunii prin gândire. 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ situații în care sunt în centrul atenției; ▼ situații în care trebuie să treacă rapid de la o activitate la alta; ▼ activități fără o planificare prealabilă. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ să exerseze observarea; ▪ să țină un jurnal; ▪ să facă o recapitulare a acțiunilor trecute; să cerceteze (investigheze) ceva; ▪ să scrie; ▪ să conceapă liste.

Teoreticii

Învață cel mai bine din:	Învață mai puțin din:	Activități care consolidează:
<ul style="list-style-type: none"> ▲ modele, scheme, teorii; ▲ idei și concepte care sunt incitante; ▲ ocazii de a întreba și investiga 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ activități implicând multă incertitudine și ambiguitate; ▼ situații care pun accentul pe emoții și sentimente; ▼ acționarea care nu e bazată pe un principiu sau pe o politică. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ să citească ceva "serios"; ▪ să analizeze o situație complexă; ▪ să colecteze teoriile altora; ▪ să exerseze structurarea de situații; ▪ să pună întrebări scurtătoare; ▪ să depisteze inconsecvențele.

Pragmaticii

Învață cel mai bine din:	Învață mai puțin din:	Activități care consolidează:
<ul style="list-style-type: none"> ▲ activități care leagă teoria cu practica; ▲ urmărirea altora în timp ce execută o sarcină; ▲ ocazie inedită de a implementa ceea ce au învățat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▼ evenimente necorelate cu nevoile imediate; ▼ activități care nu au un rezultat clar; ▼ experiența celor neancorați în "realitate". 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ să adune tehnici de succes; ▪ să facă planuri de acțiune; ▪ să experimenteze idei noi; ▪ să observe alte persoane; ▪ să ceară evaluări critice; ▪ să se angajeze într-un proiect pe care să-l facă singur.